

Twee keer Maria en de Giftige Appels van Vernedering & Wraak
Kees Broere: Irma; een mikado van boze geesten

*“Wie zijn de goeien, wie de slechteriken? De goeien zijn de slechteriken.
En andersom. Fair is foul and foul is fair”*

door Wim Rutgers

Het is dinsdag 5 september 2017, 05.00 uur als Irma Weever, de hoofdpersoon in Kees Broere, *Irma; een mikado van boze goden*, wakker wordt in het besef dat haar een weliswaar zelfgekozen maar zware opdracht wacht: “Als alles gaat zoals bedacht, zal hij het niet kunnen navertellen. Ze heeft ruim anderhalve dag de tijd.”

Vervolgens begint elk hoofdstuk met zo’n tijdsaanduiding, tot 6 september 2017, 17.00 uur in het tiende en laatste hoofdstuk. Dat is het ‘nu’ van het verhaal, steeds verteld in nog geen drie pagina’s met uitzondering van het laatste hoofdstuk dat een bladzijde extra krijgt. De rest is flash back waarin de openingszin beetje bij beetje verklaard wordt: Irma is op weg naar wraak wegens een feit uit het verleden, jaren en jaren terug. Het brengt haar van Curaçao naar Sint Maarten, waar ze – begin september 2017 – in de hevige orkaan Irma terechtkomt. Zoals het mikado uit de ondertitel van de roman een behendigheids spel is om uit de chaos van willekeurig neergeworpen stokjes steeds één stokje te pakken zonder de andere aan te raken, zo weet ook Irma dat elke fout fataal kan zijn.

Irma Weever is kind op Curaçao van uit Suriname afkomstige ouders. Ze ontmoet op haar middelbare school, het MIL, de van Bonaire afkomstige Paul Fadel. Het leidt tot een hechte vriendschap, met een donker randje: “Bij Paul voelde ze zich veilig. Samen konden ze de wereld aan. Hij zou haar nooit verraden. Op hem kon ze zich verlaten. *Dat daaraan ook gevaar kon kleven, kwam geen moment in haar op.*” Het zal blijken dat hun vriendschap inderdaad een donkere rand vertoont. Irma wil zich wreken op één bepaald mens, Paul op de mensheid.

Irma is op de middelbare school te midden van haar vriendinnen een kritische, eigengereide en opstandige puber die volwassen moet worden, zoals in een 'coming of age' roman: "Wil ik alles gewoon maar laten zoals het is? Wil ik dingen veranderen? Wil ik meedoen, of voor alles juist kunnen weglopen? Of wil ik alleen maar een tik uitdelen? Een prikje? Nee. Een keiharde knal." Ze besluit rechten te gaan studeren in Amsterdam "als de ultieme wraak op de vernederingen in een wereld die geen enkele inherente zin kende."

Wat is er gebeurd? Als de schoolvriendinnen, die zich *The magnificent six* noemen, om afscheid te nemen vóór ze in het buitenland gaan studeren, gaan zwemmen bij Westpunt, zitten ze in de schaduw van een manzanilla-boom met zijn giftige appels, de '*Manzanilla de la muerte*'. Ze maken daar kennis met een aantal jongens, onder wie Daniël Reekers, zoon van de Shell-directeur, die het derde lid is van het 'witte triumviraat van gouverneur, kerkleider en olieboer.' Irma heeft een paar roti's meegenomen, maar er is geen kip. Dat hebben de jongens met hun BBQ wél en Maria Marelis, de waaghals van de vriendinnenclub, gaat naar de jongens toe om kip te vragen. Ze neemt een manzanilla-appel mee ... Wat gebeurt er? Nog dezelfde avond is ze overleden: "Ooit komt de dag waarop we onze gezamenlijke woede zullen omzetten in revanche."

De levens van Irma en Paul kennen tijdelijke verwijdering en vervolgens weer toenadering. Paul gaat in Nijmegen studeren, Irma strafrecht in Amsterdam. Ze dompelen zich onder in het studentenleven in Nederland met alle daarna verbonden nieuwe ervaringen. Maar op de achtergrond, als een 'schaduw van de schaduw, blijft voor Irma de herinnering aan de dood van Maria en haar wraak. Als ze allebei met een beurs in New York aan de slag kunnen, in de Big Apple, kruisen hun levens elkaar weer, maar volgt ook weer verwijdering. Irma keert terug naar Curaçao, waar ze gaat werken bij de Veiligheidsdienst VNA, waar ze Yvonne van Dam ontmoet die met Daniël Reekers getrouwd blijkt te zijn. Vervolgens werkt ze in Den Haag bij Europol, tot ze een advocatenpraktijk op haar geboorte-eiland in Pietermaai begint. Paul blijkt in de wereld van de drugs terechtgekomen te zijn en zich plotseling in Medellin, Colombia, Caracas in Venezuela, Santo Domingo in de Dominicaanse Republiek (Pablo Mendez

Sombra) te bevinden tot een bericht de wereld in gaat dat hij op Sint-Eustatius in een vuurgevecht gedood zou zijn.

Suspense

Zowel Irma als Paul veronderstellen autonome keuzes te kunnen maken in hun leven, maar beide levens blijken gemanipuleerd te worden door een geheimzinnige persoon als T. Joseph (Joe) Marino, in dienst van de Federal Protective Service, als Special agent. Hij zegt op zoek te zijn naar Paul Fadel: "Jouw vriend Paul is kwetsbaar. Maar hij is ook gruwelijk slim. We kunnen hem dus in meerdere opzichten gebruiken. Net als jou, eigenlijk." Het is Joe dus ook om Irma begonnen: "Irma had haar eigen brein, maar Marino was haar diepe brein."

Dan krijgt Irma een geheimzinnig verzoek van juwelier Isa El Khoury, Libanees op Curaçao, in wiens opdracht ze naar Afrika reist, waar ze tot haar grote verbazing de dood gewaande Paul en Joe Marino ontmoet, die daar een modern ondergronds laboratorium voor de vervaardiging van botuline toxine runnen. De levens van Irma en Paul zullen elkaar vervolgens nogmaals kruisen op Sint-Maarten. Daar zal ze ook haar vroegere collega Yvonne van Dam en haar echtgenoot ontmoeten.

Wraak

Irma houdt Daniël Reekers verantwoordelijk voor de dood van haar schoolvriendin Maria en wil zich op hem wreken: "Als alles gaat zoals bedacht, zal hij het niet kunnen navertellen. Ze heeft ruim anderhalve dag de tijd." Die wraak is alleen mogelijk als het ongemerkt gebeurt in de 'schaduw van de schaduw' van een verwarde sfeer. Paul en Irma hebben daarvoor een theorie ontwikkeld die ze 'chaos in de chaos' noemen. In een chaotische situatie valt een tweede vorm van chaos immers niet op, zodat ze onopvallend en onopgemerkt kunnen handelen.

De verwachte verwoestende orkaan van september 2017 is voor de uitvoering van die theorie bij uitstek geschikt: "Ik kan niet wachten om het laatste appeltje met Daniël te schillen." Paul heeft als biochemicus plannen die oneindig veel omvattender zijn en ongestraft doen wat je zou willen doen. In een situatie van chaos is alles mogelijk: "Je kunt mensen uitschakelen. Je kunt zelfs een hele groep uitschakelen. *Het kan ook beperkt blijven tot één persoon. Precies zoals*

jijzelf dat wil. Je bent de heerser over het leven en de dood.” Paul is op Sint-Maarten om zijn uitvinding te testen: “How the mighty have fallen, mightily.” Daniël zal als proefkonijn dienen.

Context

De rode daad van wraak, gebaseerd op veronderstelde gevoelens van achterstelling, zelfs vernedering, bij zowel Irma als Paul, krijgt zijn context in tal van over tijd en ruimte verspreide bijzonderheden: “De droom van rechtvaardig geweld.” Die omvat persoonlijke problemen, zoals “Ruim dertig jaar was een eigen plek, zelfs als de schaduw van een schaduw nog altijd niet vanzelfsprekend. (...) In elke vezel voelde zij verraad. Verraad van Joe. Verraad van Paul, ook dat. Verraad aan zich zelf nog het meest.” Maar ze veralgemenen zich ook tot de eilanden, Nederland, New York, landen in Zuid-Amerika, maar ook Afrika. De verteller verwerkt historische gegevens uit koloniale tijden, maar ook de actualiteit van dertig mei 1969, 9/11, 10-10-10 en de moord op Helmin Wiels, drugs in de driehoek Sint-Maarten, Italië en Nederland: “Wie terugging naar 1634, wie terugging tot de oerzonde, kon met recht een aanklacht opstellen waarin diefstal, aanranding, verkrachting, marteling en moord de belastende feiten vormden voor een wettelijk en overtuigend tot stand gebracht bewijs van schuld.” Irma’s leven verkrampt tot een allesoverheersend idee van wraak. Zelfs als haar vader sterft, roept dat bij haar gedachten op van dag van oordeel: “Als dan de rechter zetelen zal, zal al wat verborgen is verschijnen, niets zal ongewroken blijven.”

Het verhaal eist een actieve leeshouding omdat het nogal wat aanwijzingen bevat die aanvankelijk raadselachtig zijn, maar gaandeweg contouren krijgen. Herlezen leert hoe dergelijke zinnen vooruit wijzen naar wat later in het verhaal zal gebeuren. De alwetende verteller houdt de verhaallijntjes strak in de hand en voorziet die met tal van details die de vlot lezende taalvorm van de ervaren journalist demonstreren met helder taalgebruik in een verassend beeldende literaire stijl die uitnodigt tot citeren: “De tambú sloop op blote voeten langs de stilte.”

“Wie zijn de goeien, wie de slechteriken? De goeien zijn de slechteriken. En andersom. *Fair is foul and foul is fair.*” Het Mikado-spel vereist behendigheid. Irma blijkt ook een verhaal van macht: de macht van de Shell-directeur en de

doofpot; de macht van het intellect en de wetenschap; de macht van overtuigingskracht van de advocaat; de macht van de geheime diensten; de macht van het geld.

Het is 6 september 2017, 17.00 uur. De grote orkaan heeft op Sint-Maarten enorme verwoestingen en volstreekte chaos achtergelaten. Irma is in het Atrium-hotel, op zoek naar Paul. Nu dringt de tijd hun plannen in daden om te zetten. Ze is doodmoe na anderhalve dag niet geslapen te hebben en ze heeft honger. Maria, de Dominicaanse receptioniste, wijst Irma op een aantal kisten met appels: "De doos en de kisten zijn geschonken door iemand die ook in tijden van rampen als deze niet alleen maar aan zichzelf denkt." Irma pakt een appel uit de doos ...

Kees Broere: Irma; een mikado van boze geesten.

Haarlem: Uitgeverij In de Knipscheer

2021

272 pagina's

ISBN 978 94 93214 36 1

www.indeknipscheer.com

Bron: *Antilliaans Dagblad*, 14 mei 2022